

Armonizarea terminologică europeană și distorsiuni ale discursului lingvistic în limba română *nouă*: între tributul plătit limbii globalizării și avantajele monosemantismului termenilor

Rodica-Cristina ȚURCANU

1. Introducere¹

Fenomenul distorsiunii este prezent, ca deviere/deranjament/deformare/anomalie/oscilare/abatere/modificare/aberație în raport cu o formă inițială, în mediul natural și cultural: în tehnică (imagine, sunet distorsionat, câmp magnetic, distorsiune fotochimică, tehnici de video-distorsiune), în informatică, în mediul socioeconomic, politic, cultural (distorsiune ideologică, culturală, a valorilor, a politicilor naționale, distorsionarea istoriei; în diplomația publică, imaginea unor evenimente este modificată în funcție de interesele de perspectivă; în mediile de comunicare în masă, informațiile sunt distorsionate prin accentuarea valorii informative a unor elemente); cuvintele pot suferi distorsiuni de sens, prioritățile de cercetare pot fi distorsionate; în comunicarea omului cu sine și cu lumea pot exista distorsiuni de etiologie neuropsihică (de memorie/judecată/percepție/afective). Considerând orice sistem drept sistem cibernetic, în care modificarea are loc cu scopul limitării unor deranjamente, pe care acesta se va strădui să le elimine, pentru a-și regăsi echilibrul, distorsiunea în comunicarea lingvistică, privită ca modificare/schimbare, ar fi remodelarea și adaptarea², conform cu principiul

¹ Demersul explorator pornește de la identificarea câtorva dintre principalele tendințe actuale în utilizarea limbii române, între care unele rezultate din *contactul cu limba engleză* (cu efectul: o limbă romgleză și parțial, *afacerезa*), altele, din *utilizarea deficitară a limbii române în mediile de informare*, susceptibile de a fi puse în legătură cu *fenomenul de distorsionare a comunicării lingvistice*, iar altele, apărute ca efect al armonizării terminologiei, al limbajului în general, cu solicitările de comunicare „europeană” și „globalistă”. În lucrare se valorifică rezultatele unor studii teoretice anterioare, asupra contactului lingvistic, structurii lexicului, stilurilor funcționale, economiei limbii și creativității limbajului, aplicate aici pe un corpus alcătuit în 2007/2008. Lucrarea propune o tipologie a tendințelor actuale în utilizarea limbii române, corelată cu conceptele de *eroare – distorsionare/adaptare – eficientizare*, în legătură cu competențele lingvistice ale multiplicatorilor de limbă română din media, cu experiența de comunicare intra- și interlinguală, inter- și multiculturală a vorbitorilor, cu comunicarea specifică culturii organizațiilor *global players*. S-au avut în vedere concepte, teorii și modele privitoare la internaționalizarea unor limbi (*linguae francae*, limbaje profesionale transfrontaliere și internaționale), incluziunea reciprocă prezentă în relația limbă – istorie, teoria culturilor și contacte lingvistice în comunicarea din domeniul vieții private, transferul de terminologie prin transfer de tehnologie (Țurcanu 2005, 2006, 2007a, b, c, 2008).

² „Eines der Grundprinzipien der Kybernetik ist, dass Änderungen nicht kausal, sondern durch den Eingriff der Einschränkung erklärt werden, im Sinne von Widerständen oder Störungen denen dauernd ausgewichen wird [...]. Da ist vor allem die Einsicht gültig, dass Organismen, gleichgültig ob es sich um künstliche oder natürliche handelt, auf Perturbationen im eigenen System reagieren und dass sie [...] das Neutralisieren dieser Perturbationen lernen [...]. Auf uns und unser Wissen bezogen bedeutet das, dass wir [...] lernen können, Störungen und Unstimmigkeiten in unserem eigenen System zu

economiei limbii, prin care evoluțiile neeconomice sunt împiedicate³, adică, în scopul obținerii unui maxim de eficiență cu minim efort, se iau măsuri de simplificare, prescurtare, sistematizare, uniformizare a formelor flexionare etc. În lipsa acestor măsuri, vorbitorul își facilitează el însuși comunicarea, apelând la soluții de comunicare mai eficiente, pe baza observării, decodării și experimentării de modele străine, care pot fi percepute, în limba în care se transferă, drept distorsiuni.

Definită în domeniul programării neurolingvistice⁴, alături de *generalizare* și *suprimare*, *distorsiunea* este unul dintre cele trei procese universale de modelare, constând în modificarea reprezentărilor interne ale individului, și, prin adaptare și până la deformare, generează creativitatea și *recadrajul* (modificare a cadrului mental în care se înscrie experiența personală), dar și dificultăți de comunicare⁵. Distorsiunea este un proces care face posibilă modificarea unor detalii de percepție ale experienței individului și apare, spre exemplu, prin descrierea unei situații, în „culori” mai sumbre sau mai vesele, cu scopul de a influența percepția receptorului sau a individului însuși, este componentă de bază a creativității și permite atribuirea de noi semnificații unor fapte vechi. Ceea ce se comunică și ceea ce receptorul construiește din acestea nu corespunde neapărat semnificației intenționate. Pentru a rezolva neclarități, *distorsiunea*, în accepția programării neurolingvistice, este demontată, pas cu pas, printr-o serie de *întrebări-cheie* (metamodelul, creat de Grinder și Bandler în 1975 și publicat în *The Structure of Magic*), cu scopul de a aduce din *structura de adâncime* (experiența individuală, cineva, a face ceva, când), în *structura de suprafață* (limbajul comunicativ) ceea ce se comunică de fapt. Structura de adâncime, diferită de la individ la individ, duce la erori de înțelegere și interpretare, și se poate afirma că partenerii de conversație vorbesc adesea „unul pe lângă altul” sau „cu pereții”. Pe baza metamodelului au fost concepute *training-uri* și cursuri în scop terapeutic, sau de formare a formatorilor și pregătire a personalului ce exercită profesii pe bază de comunicare verbală, deoarece aduce claritate în comunicarea cotidiană eliminând ambiguitatea⁶. Distorsiuni în comunicarea lingvistică pot fi căutate la emițător, în transmisie (canal, cod) și la receptor. Distorsiunea generată de emițător poate avea drept cauze lipsa de claritate a obiectivelor vizate, lipsa de coerență, haosul de idei, problemele de concordanță a repertoriului (atribuirea de alte sensuri unor cuvinte), lipsa de concordanță între intenție și ceea ce comunică. Distorsiunea generată de receptor poate avea drept cauze capacitatea limitată a acestuia de a prelucra informația, lipsa unui sistem de referință comun cu al emițătorului. Modul defectuos de codare-decodare se bazează pe lacune lexicale, gramaticale, de sintaxă, de cod cultural, pe nivelul cognitiv.

Existența în instituțiile UE a unei limbi „europene” sub aspect lexical, corelarea problematicii comunicării cu cea economică, a muncii și migrației, a căilor

neutralisieren oder zu verhindern [...]” (Glaserfeld 1995: 40–41).

³ „[Sprachökonomie ist] Ursache bzw. Anlass für die Tendenz, mit einem Minimum an sprachlichem Aufwand ein Maximum an sprachlicher Effektivität zu erzielen. Dieses Ziel lässt sich durch verschiedene Maßnahmen anstreben, z. B. Vereinfachung und Kürzung [...], Verwendung von Abkürzungen, Systematisierung und Vereinheitlichung von Flexionsformen oder analogischer Ausgleich zwischen verwandten Formen” (Bußman 2002: 627).

⁴ Apud Techniques NLP PNL lexique <http://www.sensus.bepnl1.html>; Cristian Balico <http://www.PsyVig.com>; http://fr.wikipedia.org/wiki/Programmation_neuro-linguistique.

⁵ John Grinder și Richard Bandler definesc termenii pe baza lucrărilor lui Chomsky.

⁶ Apud Verzerrung-NLPedia Verzerrung [Distorsion], Metamodell-NLPedia; NLP.at-Das NLP Lexikon ș.a., vezi Bibliografia.

de comunicare, a comunităților și organizațiilor multilingve reprezintă o motivație a interesului lingviștilor pentru economie și a mediului economic pentru discursul lingvistic. Economia limbii este stimulată de utilizarea limbii în sectorul privat, de abilitățile de comunicare solicitate de angajatori, de economie, de mișcările de populație, ceea ce este valabil și pentru limba română, și contribuie la crearea unei limbi române noi. Legătura dintre mediul de afaceri, tehnologie, personal de specialitate, sisteme de management și limbă, comunicare, contact lingvistic, comunicare interculturală, prin mediile de comunicare de la cele locale și până la cele globale, dar și prin intermediul produselor și desemnării lor se reflectă în circulația globală a unei uriașe mase de unități lexicale. Astfel, se reconfirmă străvechea comparație între bani și cuvinte, circulația acestora din urmă contribuind la experiența de comunicare inter- și multilinguală a vorbitorilor și la aspectul contemporan al limbilor, printre care și limba română. Dând atenție lexicului, performanța vorbitorului mediu este conformă cu competența, intenția sa etc. și localizabilă *diatopic*, *diafazic* și *diastratic*. Dacă limba joacă un mare număr de roluri în dezvoltarea economică și socială națională și internațională și este potrivită examinarea ei, din perspectiva economistului, considerând-o în termenii valorii sale economice, iar în termeni economici valoarea limbii nu este o însușire a limbajului însuși, ci un indice al aprecierii de către o comunitate relevantă (Kaplan/Baldauf: 1997: 155–156), atunci „Bine știm că cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceia sunt buni, care împlă în toate țările, așa și cuvintele acelea sunt bune care le înțeleg toți” (Simion Ștefan, Prefața la *Noul Testament*, 1648). Conform teoriei marcării materiale, valorile, cuvintele și prețurile funcționează analog, limba și banii sunt comparabile⁷. Vaillancourt elaborează un model-cadru pentru *economia limbii* în care apar o seamă de factori în legătură cu utilizarea limbilor pentru *consum* și *muncă* și interacțiunile acestora, modificându-se după *cerere* și *ofertă*, asemenea raportului variabil *muncă–bunuri–bani*⁸, iar măsura valorii limbii se reflectă în retribuția mai mare (în Germania, Arabia Saudită, Japonia), pentru cel ce posedă abilități comunicative mai bune sau investește bani și timp pentru a învăța, pe când valoarea limbii este indiferentă angajatorilor în S.U.A. și Australia (Kaplan/Baldauf: 1997: 155–156). Noțiunea de valoare revine în atenție prin etica economică și sub alte aspecte: *convenționalitate*, *comunicare*, *context*, *contract*, *tranzacție* și *mediere*, valorile sunt o chestiune de negociere, precum semnificația cuvintelor sau prețul bunurilor/mărfurilor⁹.

⁷ Această comparație cu rădăcinile în Antichitate culminează cu teoria deconstrucției a lui Jacques Derrida care utilizează comparația între limbă și bani operată de Ferdinand de Saussure (la începutul secolului al XX-lea), pentru a fundamenta preluarea teoriei valorii din științele economice în teoria sa lingvistică. Semnul lingvistic are parte de semnificație numai în relație cu alte semne, adică este arbitrar, nu este motivat și își menține această semnificație, nu printr-un element din realitate, ci prin relația cu un alt semn, într-un lanț nesfârșit. Limba nu atinge niciodată realitatea, ci amână oarecum atingerea acestui țel. Astfel, limba este în mare măsură o structură independentă. Realitatea însăși este, după Derrida, o altă ordine materială decât limba sau, după Niklas Luhmann, un alt sistem (apud Gernalzick 2000).

⁸ Key word: *Grenznutzentheorie* – Wikipedia; teoria utilității marginale.

⁹ Purtăm răspunderea, prin convenții și contracte asupra semnificațiilor, prețurilor și valorilor, pentru a crea stabilitate și de a organiza lumea și sub aspect etic. Dacă se utilizează și se creează banii și limba ca un contract peste timp, modificarea acestora depinde de noi. De-abia prin relativitatea valorilor, responsabilitatea etică devine atât posibilă, cât și necesară, pentru stabilizarea contextelor de viață (apud Gernalzick 2000).

În lingvistică, precum în orice alt domeniu de cercetare contemporan, se operează cu modele, adică, printr-o mișcare de gândire, se pleacă de la un bagaj de cunoștințe anterior constituit și se ajunge la elaborarea de sisteme formale, deci la reconstrucții subordonate unor cerințe precise. Modelele de construire a unui enunț sau modelele structurale (*patterns*) existente în orice limbă sunt în număr limitat și se identifică cu respectarea cerințelor normative (ale fiecărei limbi) de însoțire a verbului, după principiul ocupării locurilor libere dintr-o structură corectă, oferind posibilitatea substituției prin unități lexicale similare, din aceeași clasă. Ca urmare, se poate construi o infinitate de enunțuri cu aceeași structură, dar cu unități lexicale diferite, respectiv cuvintele sunt variabile, dar structura rămâne aceeași (Țurcanu: 2008: 46).

2. Asupra interesului pentru cercetarea contactului lingvistic¹⁰

Cu toate că „și în Lumea Veche s-a răspândit experiența și convingerea că în lume există doar puține comunități de vorbitori monolinguali, care în propria lor țară să nu fi venit în contact cu limbi străine sau să nu se fi confruntat cu varietăți ale unor limbi, sociolecte, dialecte, fenomene lingvistice ca diglosia sau multilingvismul” și că, „până la urmă, în întreaga Europă, nu prea există comunități de vorbitori monolinguale, în sensul restrâns al noțiunii” (Nelde 1980, apud Țurcanu 2005: 38), niciodată nu s-a pus în discuție atât de insistent ca în zilele noastre impactul vreunei *lingua franca* asupra altei limbi, cum este limba engleză în zilele noastre, chiar dacă rolul *economiei limbajului* în *creativitatea* acestuia, dar și în *schimbarea limbii* și a *dificultăților de comunicare* a fost demult identificat.

Considerând afirmațiile 1. „Sensul se află în oameni și nu în cuvinte” (David K. Berlo 1960) și 2. „Who says what in which channel to whom with what effect” (Lasswell’s modell, 1940) și 3. „două sau mai multe limbi se va spune că sunt în contact dacă se utilizează alternativ de către aceleași persoane” (Uriel Weinreich 1953), rezultă că factorii *interni* și *externi*, determinanți și constitutivi ai contactului lingvistic sunt 1. limba, 2. vorbitorii, 3. momentul, motivul/intenția, locul; 4. factorii corelați: *care limbi se vorbesc de către care vorbitori, când, unde și de ce*, zugrăvesc situația de comunicare. Spre ce poate duce *contactul lingvistic*, privit opozitiv, este *conflictul lingvistic*. Până la conflict, sau simultan cu acesta, se poate observa *interferența* ca influențare reciprocă a unor limbi în contact (Vogt 1949). Punctul de plecare al interferenței ar fi *bilingvismul* (Tomescu 1972). În prezent, se poate afirma că anglicismele din limbile europene sunt efecte ale contactului lingvistic ca interferență, dar nicidecum ale bilingvismului. Indivizi și comunități lingvistice, prin limba/limbajul mediilor de informare, a/al economiei de piață transfrontaliere, a/al trendului globalizării în general și prin eforturile de integrare post-aderare ale noilor membri UE, manifeste în toate domeniile, mobilitatea individuală/de grup, viteza și prețul accesibil al deplasării și al accesului la informație, dependența economică a zone vaste din toate continentele de concerne globale, corporații, a căror *lingua franca* este engleza, fac din aceasta un izvor de *transferuri* (preluări fără modificări) care rămân *cuvinte străine* (preluări parțial asimilate) sau devin *împrumuturi* (preluări asimilate integral). Acest fenomen nu presupune peste tot bilingvismul vorbitorilor, adică a doua lor limbă de comunicare cotidiană, uzuală (aproape maternă) să fie engleza. Urmările contactului lingvistic

¹⁰ Apud Țurcanu 2008: 54–59.

sunt *code switching* (comutarea în alt cod lingvistic), *code mixing* (amestecarea codurilor lingvistice), *dialectele intermediare*, *vocabularul internațional* și *bilingvismul* (cauză sau urmare a contactelor lingvistice). Trecerea de la contact lingvistic la interferență ar fi asigurată de *disponibilitatea pentru sacrificiu* a vorbitorilor/comunităților, *receptivitatea* acestora față de posibilitățile de comunicare într-o limbă străină, în baza unor multiple interese ce țin de sociopsiholingvistică, de cercul lor de interese.

După Nelde (1989), până în secolele al XVII-lea – al XVIII-lea, contactele lingvistice nu i-ar fi preocupat în mod deosebit pe cercetători. Totuși, contactul lingvistic, varietatea limbilor, diferențierea între acestea sunt tratate încă din Antichitate de învățați și scriitori și se regăsesc în legislație, în măsuri administrative, adică în elaborarea de *politici lingvistice*, reflectând posibilitatea integrării/dezintegrării sociale, economice, politice, culturale prin limbă. În Epoca Modernă apare interesul pentru considerarea factorilor externi în cercetarea limbilor¹¹. La jumătatea secolului al XX-lea, lingviști americani elaborează cadrul teoretic al cercetării acestui fenomen, după ce Uriel Weinreich (1953) și Einar Haugen (1956) tratează *Languages in Contact*, respectiv *Bilingualism in the Americas*, accentuând necesitatea fundamentării lingvistice și extralingvistice a fenomenului. Haugen (1973) actualizează evoluțiile din lingvistică și științele învecinate și afirmă că, între anii 1956 și 1973, interesul crescând pentru contactul lingvistic include teorii și metode ale psiholingvisticii experimentale, numind ca reprezentanți ai acesteia pe Osgood, Lambert, Kohlers și Tatiana Slama-Czacu. Sociolingvistica s-a dezvoltat inspirându-se din cercetarea contactelor lingvistice, așa cum acestea au fost descrise de J.A. Fishman, W. Labov și W. Mackey. Între 1978 și 1983, P.H. Nelde constată deplasarea dinspre iluzia comunității de vorbitori omogene, de factură chomskyană, către considerarea componentelor psihologice și individuale. Punctele de vedere pur formaliste și tehnic-descriptive sunt depășite, în prim-plan trec factori, extralingvistici și ia naștere problematica *variației* și a *multitudinii de modele*. Discipline înrudite, sociologia și psihologia sunt incluse în lingvistică, apar dispute cu teoria actelor de limbaj, lingvistica arealului și problematica barierelor lingvistice cu relevanță pentru politicile sociale. Cu ajutorul conceptului *diglosie* (Fergusson și Fishman) au putut fi studiate și descrise dificultăți motivate social ale vorbitorilor de dialect, le dezavantajilor social, vorbitorilor din marile comunități urbane, ale celor dezavantajați în ascensiunea lor socială de mono- sau bilingvism din zone de conflict lingvistic. Interesul lingviștilor s-a manifestat în zona semi-limbilor și a limbilor mixte, precum limbile creole și pidgin din lumea a treia, care sunt privite ca mijloace de comunicare complete. În S.U.A. au fost descrise substrate și limbi parțiale din diverse părți ale populației, în Europa au fost descoperite nenumărate forme de dublă diglosie: toate țările europene, în afară de Islanda, sunt multilingve și, în plus, preponderent vorbitoare de dialect.

3. Contactul lingvistic: de la transfer la integrare¹²

Aspectele sociologice și psihologice, cu considerarea *factorilor lingvistici* și *extralingvistici* s-au impus în cercetarea lingvistică europeană sub influența

¹¹ Wilhelm von Humboldt (1767–1835), Hermann Osthoff (în Osthoff/Brugmann 1878/1986), Baudouin de Courtenay (1845–1918), Lazăr Șăineanu (1859–1934), J. Gillieron (1854–1926).

¹² Apud Țurcanu 2005: 38–47, cu completări.

cercetătorilor americani. Caracterul inițial *interlingual* al cercetării contactelor lingvistice a glisat spre planul *contactelor interetnice* (Ammon, Mattheier, Nelde 1990) sau al contactelor *multiculturale*. În cercetările asupra interferenței și transferului, elemente sociale și situative ale utilizării limbilor, domeniile de utilizare, atitudini, stereotipuri, prejudecăți trec în prim-planul intereselor de cunoaștere devenind obiecte de cercetare lingvistică. Semnificative pentru evoluția *cross cultural awarness* sunt cercetările lui Michel Clyne (între 1967 și 1972) asupra limbii germane în Australia, perspectiva *generativ-transformațională* în gramatică, conceptele sociolingvistice de *menținere vs schimbare a limbii*, conceptele de *centru și periferie* ale Noului Cerc de la Praga, *acceptanță și integrare* (Mackey 1970; Hasselmo 1989) și *planul discursului* în concepția lui Hammarström (1968). Apar studii asupra *trilingvismului* (Olesch 1970; Voorwide 1969), ajungându-se la concluzia că maximum trei limbi pot avea statut egal în comportamentul lingvistic al unui vorbitor (Kloos 1967). *Transferul* sau *interferența*, când două sau mai multe limbi se află în contact, sunt definite astfel: *interferența* (Weinreich 1953) înseamnă „instances of deviation from the norms of either language which occur in the speech of bilinguals as a result of their familiarity with more than one language”; interferența este (Haugen 1956) „overlap between the two languages”. La Clyne, transferul¹³ este forma actualizată a competenței vorbitorilor, care se abate de la norma generală, el îl descrie și îi identifică cauzele. Clyne tratează *gradul de integrare* a cuvântului preluat într-o anumită limbă și diferențiază între *integrat* și *neintegrat*, identificând trei faze ale acestuia¹⁴. *Integrarea* transferurilor este măsurabilă prin teste privind *acceptanța*, *identificarea* și *traductibilitatea* acestora, pot fi identificate și situații de *compromis de integrare*. *Code switching* (comutare în alt cod lingvistic) se opune *integrării* și poate fi cauzat de factori intra- sau extralingvistici, iar utilizarea alternativă a două/trei limbi, apare în anticipare sau ca o consecință a unui *trigger-word* (cuvânt declanșator), *code mixing*, este amestecul de limbi. Câteva din funcțiile *code switching* și *code mixing* sunt (Hasselmo/Clyne 1974/1975): funcția *expresiv-emoțională*, *de dirijare* (comandă, convingere), *fatică* (contact, salut), *stilistică* (plasticitatea limbajului, umor), funcția de *autorizare lingvistică și culturală* (prin care se atrage atenția interlocutorului asupra unei alte limbi, culturi), funcția de *incluziune-excluziune* (evidențiază apartenența/neapartenența la un grup etnolingvistic); Els Oksaar (1980, 1985) adaugă tipurile de *code switching*, dependente *situativ* (de schimbarea temei, a partenerului) și *contextual* (de repertoriul lingvistic sau competența interacțională a vorbitorului), în condiții de *lacune lexicale*, din *motive emoționale*, din cauza *prestigiului mare/scăzut* al unei limbi, din cauza unor conotații negative). Diferențierea „situațional” vs „metaforic” operată de Gumperz (1982) (apud Steiger 2006: 3)

¹³ Tipuri de transfer după Clyne, cu exemple adaptate pentru limba română: *morfosemantic* (cuvântul cu formă și sens; *hatch-back*, *trend*, *voiceover*); *semantic* (semnificații sensul *cerere* pentru *aplicație*; sensul „experiență, calificare” pentru *expertiză*); *morfemic* (morfeme la început/sfârșit de cuvânt: *supergust*, *supermamă*...); *morfologic* (foneme: *GPS*, *gipies*, nu *gepese*; *IT*: *aiti*, și nu *ite*); *prosodic* (stress sau intonație); *sintactic* (topică: *fost-ai*, *o fo foastă vinită*, *o vru mere*); *lexicosintactic* (cuvânt, topică: *na*, *văzut-o-ai*).

¹⁴ I. *transfer* (cuvinte fără sau cu minime modificări *hatch-back*, *old timer*, *trend*, *wireless*, *voiceover*) II. *cuvinte străine* (utilizate alternativ cu cele din limba primitoare *trend-tendință*, *computer* - *calculator*, *printer-imprimantă*) III. *împrumutul* (cu modificări structurale, în toate planurile limbii, utilizat de o comunitate largă a *rihtui*, *șubler*, *a da la abriht*, *a umbla cu fedărvaisu*, *hotar*, *oraș*, *lopată*, *sugiuc*, *vraniță*, *greblă*; noi/foarte noi: *sticsuri*, *franziză*, *fitnes*).

desprinde *code switching* de conceptul *domeniu*, considerându-i funcția metaforică în absența modificării contextului situațional (temă, factori extralingvistici). Auer (1998) (apud Steiger 2006: 3) diferențiază între comutarea în alt cod lingvistic „relativă la discurs”, „relativă la participant” și „relativă la preferință”, consideră contextul situațional ca fiind generat de conversația însăși, adică vorbitorii organizează interacțiunea, prin comutarea în alt cod, încât aceasta contribuie interactiv la semnificația unui anumit enunț. Heller (1988) (apud Steiger 2006: 3), ca și alți cercetători, consideră *code switching* o strategie verbală utilizată de vorbitori în mod intenționat. În consens cu Shana Poplack (1980: 561–618), consider că arareori apar „greșeli gramaticale” în discursul vorbitorilor care practică *code-switching*, acest comportament lingvistic nu este anormal, ci dovedește competențe lingvistice. Nelde (1983) afirmă că cele mai actuale domenii și teme de cercetare ale lingvisticii de contact se află în interdependență cu programe și politici lingvistice, cu ideea că multilingvismul și achiziția celei de a doua/a treia limbi servesc păcii și înțelegerii interetnice. Până prin anul 2000, ideea de intensitate, vitalitate și dinamică a contactelor lingvistice, multilingvismul și atragerea de concepte ca migrație, socializare, asimilare, contact/conflict, ecologie lingvistică/ecolingvistică au predominat. Au coexistat perspective diacrone și sincrone, interdependența numeroaselor discipline înrudite a dus la demersuri inter- și transdisciplinare, la abordarea de situații și contexte politice, istorice și ideologice. Acest interes a venit în beneficiul minorităților etnolingvistice, în legătură cu implicațiile psihologice și sociologice ale descrierii contrastive a limbilor, a utilizării în condiții de interferență, care, din perspectiva sistemului unei limbi oarecare, este legată de ideea de distorsiune, din perspectiva eficientizării comunicării, a economiei limbii, este legată de adaptare, de noi competențe, în scopul creării de modele de comunicare eficientă.

4. Cu *barja* până la *iPod* sau de la *plan* și *planificare* la *proiect* și *program*¹⁵

Schimbările de după 1989 au impus/impun în continuare adaptarea lingvistică, însoțitoare transformărilor social-economice și politice interne, procesului de integrare europeană, dar și globală. Se pare că orice schimbare este percepută mai întâi ca *distorsiune*, *anomalie* (ce se impune a fi respinsă combătută, satirizată), practica curentă o *validează*, o *legitimează* sau nu, iar, în cazul validării, se poate discuta despre *integrare*. Unele dintre primele unități lexicale satirizate de vorbitorul român obișnuit nici măcar nu sunt străine limbii române, ci străine utilizării frecvente, precum *barjă*, *sobor de preoți*, *afluire/defluire* ș.a. După ce Petre Roman a făcut cunoscute prin mediile de informare verbele *a implementa* și *a antama* și substantivele *implementare* și *antamare* (cuvinte exotice în urmă cu 15–18 ani), a existat un val de utilizări ocazionale, generatoare de umor de limbaj, prin interferarea stilurilor funcționale: „i-am *implementat* o vizită”, „ia *implementează-mi* și mie [...]”, „am *implementat* o rețetă nouă”, „și când m-am *implementat* odată-n fața lui” sau altele: „*afluiți* la masă” sau „*defluiți* încolo”, „da’ ce, ți s-au scufundat *barjele?*” (*corăbiile*), ori „avem *sobor* de la ora 12” (*consiliu profesoral*) sau „da’ vine și *soboru*” (*conducerea*), sau replica la „Și cum a fost?” „[...] cu *sobor de preoți* și toate cele”¹⁶. Evoluția utilizării lui *a implementa* și *implementare* este

¹⁵ Apud Țurcanu 2008: 41–43.

¹⁶ *Sobor* nu apărea în limbajul cotidian, mă tem că nici în vocabularul pasiv al românilor, al ardelenilor în nici un caz. *Sobor de preoți* încă mai este utilizat în mediul intelectual, în scopul

pozitivă, adică în contexte adecvate, chiar dacă, uneori, în intenția de a da discursului o tentă de umor, mai apare în contexte de limbaj uzual sau în limbajul adolescenților. „Ce-ai *achiesat* la ședință?”, am auzit o singură dată. Între timp, vorbitorii s-au obișnuit cu invazia de termeni ce însoțesc de fapt concepte, cu care se lucrează cu adevărat, diseminate prin mediile de informare, dar și la nivel de domenii de activitate, iar efortul de a produce umor de limbaj pare a fi în ascensiune. Despre *barje* nu am mai auzit, decât că sunt „împinse de împingătoare”. În schimb, se va locui în *Lemon Garden*, *White Suites*, *Emerald* și *My Dream Residences*, *City Center* ori *New Heaven*, în apartamente *penthouse* cu 2–3 și mai multe camere, ai căror beneficiari vor fi *young professionals* de *target* mediu, care este între 1500 și 2000 Euro/lună/familie, și nu salariul mediu pe economie. În tradiția limbii internaționale bazate pe greacă și latină, în *language mixing/borrowing* cu engleza, vom putea locui și în *Terra* sau *Belvedere Residences* și *Hydra Park* (Europa FM, știri, marți 06.02.07, 13:00), vom lucra în domeniul SAP (*Systeme, Anwendungen und Produkte in der Datenverarbeitung* sau *Systems/Applications and Products in Data Processing*) sau IT&C (Information Technology & Communication, adică Tehnologia Informației și Comunicațiilor), iar de curând am văzut filmul *Click – zapând prin viață* (HBO/ianuarie 2008).

Limbajul administrativ *european* și cel al globalizării economice și culturale nu sunt la îndemâna oricui și se poate vorbi în așa fel în limba română, încât neinițiatii să aibă nevoie de traducere *din română în română*. De aceea, nu de puține ori, o comunicare nereușită periclitează reușita unor negocieri. Această situație duce la necesitatea negocierii de termeni și, în cele din urmă, la fixarea semnificațiilor obligatorii pentru anumite unități lexicale și utilizarea acestora în anumite domenii. În activitatea de transfer interlingual prin personal angajat spre a mijloci comunicarea în domeniul juridic, nu este indiferent dacă cineva este *suspect*, *bănuț*, *autor prezumptiv*, *învinuit*, *vinovat*, *inculpat* sau *acuzat*, acuzat de o *delincvență* sau de o *infracțiune*, adică de o încălcare a legii, și, dacă da, atunci a cărei legi, civile sau penale. Eroarea de traducere din/în română/germană poate modifica încadrarea juridică, iar omul ajunge în *cremenal*, vorba lui Caragiale, din cauza unei traduceri. Spre exemplu, ca dificultate de compatibilizare/armonizare a limbajului juridic în cazul transferului interlingual din/în limba germană/română: *învinuit* ar trebui să fie sinonim cu *inculpat*, totuși, *învinuitul*, dacă nu este găsit *vinovat*, nu va fi *inculpat*.

Structura vocabularului limbii române este mărturie a unui spațiu de comunicare deschis, de-a lungul timpului, sferelor de influență externe, un spațiu al contactelor lingvistice și culturale temporare sau permanente, marcate de evenimente istorice majore, de evoluții socioeconomice, tehnice, științifice, de importul de mărfuri, modă, know how, reforme, migrația muncii (internă și internațională), de migrația de studii, turism și turism de afaceri și mai ales de conviețuirii durabile. De la suprapunerea pe *substratul* traco-dac a *superstratului* slav la *adstratul* tradițional datorat vecinilor (maghiar, grec, turc, german etc.), la avalanșele periodice sau permanente de cuvinte în legătură cu momente/intervale istorice sau transformări socioeconomice, politice și culturale (spre exemplu, relația limbii române ca primitoare, cu limba franceză ca donatoare), fenomenul

realizării comicului de limbaj (Baia Mare, generația 40–50 de ani), cu sens similar caragialescului *membri de comitete și comiții* sau *ștăbărime*, *staff*, *participanți oficiali la manifestări festive/oficiale*.

contactului lingvistic și cultural este activ în permanență, cu intensitate mai mică sau mai mare. Frederick Bodmer (1893/1894–?)¹⁷ afirma, în urmă cu 50 de ani, că limba română este engleza limbilor romanice sau persana limbilor din Orientul Mijlociu, din punctul de vedere al lexicului bogat în componente străine, între care calcul slav predomină; totuși, în afară de caracterul mixt al lexicului, româna nu se poate compara cu limbile menționate, iar gramatica sa nu a cunoscut vreo simplificare importantă (apud Bodmer 1955/1997: 403). Nu se poate trece cu vederea faptul că Europa a cunoscut de-a lungul timpului trei *linguae francae*: limba greacă în Antichitate, limba latină în Antichitate și Evul Mediu, iar în zilele noastre, limba engleză. Interesele de cercetare se îndreaptă și către o *lingvistică a migrației*, care studiază fenomenele ce au loc în sistemul limbilor, în procesul de comunicare, în comunități, în comportamentul lingvistic individual, în temeiul fenomenului migrației, înțeleasă ca mobilitate (Krefeld 2004), iar în lingvistica americană, spre *Folk Linguistics*, ca studiu al atitudinii vorbitorilor față de propria limbă și „felul de a vorbi” (Preston, Niedzielski 2000).

5. Lene, Limbă, Libertate

Gestionarea defectuoasă a libertății opiniei, a libertății de expresie în general și a presei în particular, apărute brusc și pe un fond deficitar sub aspectul educației multiculturale și a toleranței, a culturii responsabilității în managementul propriei existențe și a responsabilității civice a dus după 1989 la numeroase distorsionări ale comportamentului social/sociolingvistic¹⁸. Comportamentul sociolingvistic și cultural modificat semnificativ se manifestă, printre altele, prin agresivitate și discriminare etnică, socială, politică în discursul lingvistic, începând cu cel al oamenilor politici și al mediilor de informare și terminând cu cel al cetățeanului obișnuit¹⁹. Radicalizarea discursului politic, comercializarea discursului cultural, vulgarizarea discursului vestimentar în mediile vizuale, expunerea și distorsionarea imaginii trupului la adolescenți și tineri, comercializarea culturii, a gastronomiei, distorsionarea prin consumerizare a conținuturilor timpului liber, a sănătății, a întreținerii fizice și a tratamentului medical, a ritualurilor de trecere, comercializarea recrudescenței sentimentelor religioase, escaladarea conflictului bine – rău în viața religioasă, reflectat în acțiuni fundamentaliste (conținutul manualelor de religie, exorcizări etc.), eclecticizarea și vulgarizarea discursului arhitectonic și muzical au dus și duc în continuare la ceea ce societatea percepe tot mai puțin ca fiind abateri, distorsiuni, încălcări, lezări, iar instanțele abilitate să ia atitudine se prelevează ele însele de irezistibilă libertate și de criteriul interesului economic.

¹⁷ Predecesor al lui Noam Chomsky la Massachusetts Institute of Technology, unul dintre cei mai citați autori de istorie a limbilor lumii.

¹⁸ Spre exemplu, *democrația* a fost/este adesea confundată cu *libertatea* de încălcare a legii: *e libertate, pot parca oriunde*.

¹⁹ *Limbric comunist* (Vadim despre Patapievi); *șobolan, porc de mare* (Vadim despre Mitică Dragomir); *măi animalule* (Ion Iliescu); *șigancă împușcată, am văzut în sfârșit un armean competent* (Tr. Băseșcu); *bătrâna a fost accidentată vs doamna x, soția generalului a fost atacată*.

O tipologie a fenomenelor și tendințelor caracteristice pentru limba română contemporană și comunicarea lingvistică după 1989/2007, în corelație cu adaptare /armonizare/economie/creativitate și eroare/distorsiune
(pe un corpus alcătuit în anul 2007/2008; surse: media și publicitate)

1. Elitizarea limbii române corecte prin extinderea utilizării deficitare în media. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale; lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar

Concepte, noțiuni, termeni: *mecanisme* comune de piață vs *mecanisme de piață* comune; *sume* apropiate de bani vs *sume de bani* apropiate; *variator digital de putere* vs *variator de putere* digital; *efect strălucitor de albire* vs *efect de albire strălucitor*; *emisiune record de drepturi* vs *emisiune de drepturi record*; *cardurile acestora de credit* vs *cardurile de credit* ale acestora; *organele de justiție franceză* vs *organele de justiție franceze*. **Expresii frazeologice:** *a scăpat* ca prin minune *cu viață* vs *a scăpat cu viață* ca prin minune; *a încetat* în această dimineață *din viață* vs *a încetat din viață* în... **Derivate substantivale cu sufix:** *alergarea* după proteine vs *alergătura*...; *alimentarea* din trecut vs *alimentația*...; pot avea *abțineri* vs *rețineri*; trupe de *animație* vs *de animatori*. **Altele:** *o alcoolemie în sânge*... (pleonasm); ceea ce se *publicizează* la noi în țară (verbul nu există); ...pentru a-i *recruta* probe biologice (vs *a recolta/preleva*). **Erori de topică:** Europa FM *vă recompensează* cu 100 E *pe loc*. **Combinat:** *3 alarme cu bombe care s-au derulat în a doua zi de summit*...

Mediile de informare reflectă nivelul de cultură generală și lingvistică deficitar, competențe comunicative nesatisfăcătoare ale noilor generații de ziariști, reporteri, multiplicatori de limbă română, manifeste în utilizarea deficitară a expresiilor frazeologice, segmentarea denumirilor de concepte, fenomene, procese, utilaje etc., pe fondul unor lacune cognitive și lexico-gramaticale²⁰.

2. Eroare, stângăcie, nesiguranță, logică defectuoasă, interferarea stilurilor funcționale; lipsă de discernământ. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale, lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar

...*francezii și-au dat seama că incendiul a pornit de la nava condusă de actualul șef al statului*...; Băsescu *a terminat marina* vs *a absolvit Institutul de Marină*; ...*observând comportamentul neobișnuit al mioarei*... (oi, suspectate de rabie!); *copiii, minorii vs micuții* (în aceeași știre, chiar dacă au 16/17 ani); ...*înălții prelați vor sfinți butoaietele cu aghiazmă*...; ...*maeștri cruceri vs meșteri*...; vor urca pe scenă *nume mari din țară*: Sava Negrean-Brudașcu...²¹.

²⁰ Dacă vorbitorul ar ști să-și pună întrebarea – ce fel de *efecte* există (*de seră, de perspectivă* etc.), ce fel de *organe* există (*de justiție, de poliție* etc.) –, și-ar da seama că atributul substantival intră în componența termenului, iar atributul exprimat prin adjectiv se distribuie liber și nu se acordă cu atributul substantival (*organele de justiție sunt franceze, nu justiția este franceză*). Alte erori sunt cauzate de lipsa reglementărilor privitoare la poziția complementelor circumstanțiale: *vă recompensează* cu 100€ *pe loc* vs *vă recompensează pe loc* cu 100€, sau de nediferențierea între complement și atribut: *a ataca cu bombe* (cu ce?) vs *alarme cu bombă* (ce fel de?). În legătură cu *a (se) derula*, acesta nu poate construi o colocație cu *alarma*, deoarece aspectul durativ al verbului nu convine unui eveniment punctual, unui semnal, ce poate fi *dat, înregistrat* etc.

²¹ Lipsa precizării pentru localizarea temporală a întâmplării (primul exemplu) induce ideea că, în momentul izbucnirii incendiului, actualul șef al statului conducea nava; în privința *mioarelor* suspectate de rabie și a *micuților*, în strădania de a nu repeta același cuvânt, ziaristul nu respectă legile ocurenței. În exemplul al treilea, *înălții prelați* este o colocație stilistic neutră, pentru desemnarea poziției într-o ierarhie profesională; *butoaietele* – lbj. uzual, pentru *recipienți* (tehn.), *vase* (stil neutru) – nu își are locul aici, deoarece *apa* se sfințește, iar recipientul este neînsemnat în acest context; *aghiazma* [sic!] (apă sfințită)

3. Erori complexe prin/în traducere: lacune culturale, competențe lacunare în limba maternă. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale, lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar

un sistem financiar care *tremură* vs care *se clatină*; *stâlpii* lui Hercules vs *Coloanele*...; *vreți să prăbușiți* avionul vs *să doborâți*...; e interzisă *apartenența* vs *participarea*; ai încercat *viteza*, am auzit că *ajută*... (engl. *speed* 'viteză', dar: metaforă pentru *metamfetamină*) etc.

4. Language mixing română – engleză, utilizarea unei limbi romgleze corelate cu afacereza/limbaj profesional; în traduceri, substituiți pe baza acestora

Procedura de *infringement* împotriva României; *project training manager* în *advertising*; operatorii de *call center* lucrează *full time*, iar în timpul anului *part time*; *discount* pentru servicii de *four play*; cursa *four play*; Newcom a lansat servicii *enjoy*. Altele: *holding*, *off shore*, *sinergiile* și *expertiza* unui grup, *guerilla marketing* (comerț la intersecții), tendințele pieții *people power*, *trader*, *internant*, titluri *futures*, *broker*, *creștere anualizată* (verbul nu există) a *inflației*, *provider*, *drepturi de alocare* (vinderea nu a acțiunilor, ci a drepturilor asupra lor); organizarea de *road-show*-uri; indici suport care să fie *active-suport* pentru *futures*-uri pe bursă, factori care reglează ponderea *free-float*-ului; *shortiști*; numărul *brokerilor* care se *focusează* pe...; *piața CVS*, riscuri de *default*, ...din privința *tradingului*; piețe/societăți *emergente*; este o ținută *casual*, *sport casual*, te-ai îmbrăcat *smart casual*, *office*; culorile *brandului*, le-ai văzut în *logo*. Produsele se adresează clasei *mediu* spre *high*; *efecte spot*, *efecte Foley*; *authoring*-ul și *publishing*-ul (www.cinethronix.com 1 iunie 2008).

5. Unități parțial/complet asimilate, în procesul armonizării cu limbajul european, unele antrenate de language mixing/code switching: substituiri de unități lexicale cu altele, mai recente, după model străin sau prin traducere. Scopul: acoperirea lacunelor lexicale (gaps) și monosemantism

CV vs *autobiografie*; *diseminare* vs *difuzare*, *răspândire*; *anduranță* vs *rezistență*; *ranforsare* vs *întărire*; *expectațiile cetățenilor* (D. Dăianu, The Money Show/20.08.08) vs *așteptările cetățenilor*; *retail*, *retailer* vs *distribuție*, *distribuitor*; *reconversie profesională* vs *reorientare profesională*; *parte parentală* vs *părinte* (jur.); *trasabilitatea produsului* vs *urmărirea etapelor de fabricație* (ec.); *monitorizare* vs *urmărire*; *joint venture* vs *societate mixtă*; *background* vs *experiența anterioară* a cuiva; *cilindreea* vs *capacitate cilindrică*; *scalp* vs *pielea capului*; *terapie intensivă* vs *reanimare*; *resuscitare* vs *reanimare*; *inkjet*, *laserjet* vs *jet de cerneală* și *jet/fascicul laser*; *summit* vs *întâlnire la vârf* sau *întâlnire la înalt/cel mai înalt nivel*; *voiceover* vs *dublaj*; *babysitter*, *nany* vs *bonă*, *dădacă*; *medic dentist* vs *medic stomatolog* (armonizare cu nomenclatorul de profesii european); *rejectat* vs *respins*; *personal de mentenanță* vs *întreținere*; *kit*-uri care conțin: 2 *pet*-uri, 1 *cooler* vs *truse*... *sticle de plastic*... *răcitor*; ...ce constituie *main stream*-ul... (Cristian Mungiu) vs ...*curentul principal*...

6. Schimbări de sens: sensuri noi, pentru lexeme și locații vechi prin atribuirea de sensuri noi, uneori pe baza relației fals friends. Cauze ale distorsiunii: la emițător, în codul însuși; tipul: codare; motivul: lacune lexicale la emițător și în limba română, intenție de adaptare, precizie etc.

a aplica (a candida, a se înscrie la un concurs); *aplicație* (cerere); *a tuna* (a modifica un automobil, computer, laptop); *plasmă* (aparat de televiziune cu ecran cu plasmă); *lavalieră*

este specific altui stil funcțional, dar și limbajului anumitor generații și categorii socioprofesionale. Dacă în *butoaie* s-ar fi aflat *aghiazmă*, *înalții prelați* nu ar mai fi trebuit să o sfințească. Corect și adecvat unei emisiuni de știri, ar fi fost un stil neutru: ...*înalții prelați vor sfinți apa*...

(microfon la guler); *auditor* (persoană abilitată să efectueze evaluarea unei organizații, un *audit*); *pick-up* (Tu știai ce încapă într-un *pick-up*? – reclamă *Dacia Logan*; camionetă și nu *pick-up/picup* ca ‘aparat electronic pentru redarea înregistrărilor de sunet pe discuri din ebonită’); *expertiză* (calificare + experiență; engl. *expertise*); *suport* (sprijin; engl. *support*), *a avea o agendă* (plan, proiect; engl. *agenda*); *foaia de parcurs* (grafic al unor operațiuni planificate); *promoție*, și nu *lansare* (a unei serii de produse la preț ce promovează vânzările; engl. *promotion*); *educație* (pregătire școlară; engl. *education*); *comprehensiv* (cuprinzător, nu ‘care înțelege ușor și just’ – DEX; engl. *comprehensive*); *volatilitate* (mobilitate, instabilitate, oscilare, nu ‘care se evaporă’; engl. *volatility*).

7. Termeni neologici din material lingvistic existent, similari cu termeni străini, derivate neologice, inclusiv prin traducere

automobile euro și *non-euro*, *anualizarea*, *firmă de factaj* (factoring), *se fac dezvoltări*, *dezvoltator/dezvoltatori* (nu există/DEX; engl. *developer*), *promote* (produse ale unei promoții; nu există/DEX), *melcar* (fermier crescător de melci; nu există/DEX; Antena 3, *Ferma de melci din Teliu* 24.08.08, 13:30); ...locuitorii vor să-și *branduiască* zona...

8. Utilizarea limbajului științific și pseudo-științific în publicitate

agenți de direcționare, *tehnologie cu booster de lumină* (în șampon), *balsam revelator*; *Derma Genese conține Pro-Xylane și acid hialuronic*; *formula ta cu calcistat* etc.

9. Elitizarea – construirea de limbaje – apanaj al unor categorii de vorbitori avizați, chiar dacă se referă la produse sau activități destinate consumului de masă. Cauze ale distorsiunii: la emițător/receptor; tipul: codare/decodare, lipsă în cod; motivul: lacune lexicale; la receptor: nivel cognitiv, cultural deficitar

topless, *multiplex center*, *mall*, *master*, *campus*, *snowmobile* (sanie motorizată), *bungee jumping*, *paint ball*, *babysitter*, *staff*, *casual*, *sport casual*, *smart casual*, *office*, *ratrac* (utilaj pentru nivelarea pârtiei); *peeling*, *gomaj*, *brand* (pentru *marcă* [+trăsături minimal-distinctive suplimentare]); *card* (pentru *cartelă* [+trăsături minimal-distinctive suplimentare]); *certificate digitale de la ANAF* (pentru plata impozitelor); *wellness*, *spa*, *fitness*; *resetează standardele* (reclamă la automobil); *lipostructurare*; *zone de acoperire wireless*; *emisiune de drepturi record*; *proiect de responsabilitate socială*, *paradisurile fiscale sunt centre ale bunăstării, în timp real, online, zapp, zapping*, *abonează-te acum la Cosmoté full option, atac de tip fishing, trafic wap nelimitat*, 24 Banking BCR...

10. Limbaj discriminatoriu după criteriile vârstă, statut social, trăsături antropogenetice; tutuirea; lipsa diferențierii instituție – grup de persoane oarecare, inclusiv discriminarea de instituții. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune culturale, lexicale, nivel cognitiv, politic, educațional deficitar

batrâna vs *doamna*; *abonează-te acum, încheie* o asigurare RCA, de ziua *ta*, Yves Rocher *îți* pregătește o surpriză; Orange *îți* oferă 20 de minute la aniversare; informează *cei de la ANM* vs informează MAE/FMI; comportamentul oamenilor de culoare, *ca să nu spun altfel*; două *boarfe* în față la Intercontinental (Florin Călinescu, *Un actor politic, Zig zag cu Ion Cristoiu*, Antena 3, 14.09.08).

În știri despre accidente, asasinat, violuri, persoana de sex femeiesc, este *bătrâna* (dacă este o femeie simplă) și *doamna*, dacă este soția unei personalități, sau are un statut socioeconomic/profesional deosebit, în condiții de vârstă similare²². Aspecte de discriminare rasială, în lipsa educației și corectitudinii politice, apar în

²² Spre exemplu, în mediatizatul *caz Mailat/2007*.

discursul moderatorilor: „[...] Tinerii noștri preiau comportamentul oamenilor de culoare, *ca să nu spun altfel*, și încep să facă greșeli [...]”²³; moderatoarea nu este conștientă de faptul că, secvența *ca să nu spun altfel*, atrage atenția în mod ofensator, asupra concesiilor pe care o face, utilizând o expresie politic corectă, în loc de *negri*; pe de altă parte, nu este conștientă de ofensa adusă prin secvența *preluând comportamentul acestora*, și induce ideea că toți oamenii de culoare s-ar comporta neadecvat. Aspecte de stângăcie și nesiguranță de comunicare pot crea impresia de discriminare a unor instituții: „[...] precizează *cei de la ANM*” vs „[...] precizează reprezentantul FMI”. Discriminarea conștientă/inconștientă a vorbitorilor de limbă română în varietate locală, de către reporteri, reflectă intoleranța lingvistică în baza statutului celui „de la oraș”, „de la televiziune”, cu „pregătire superioară”, care stăpânește limba literară sau chiar politici lingvistice poate duce la eșecul comunicării²⁴. *Tutuirea* omului simplu, ca manifestare a comportamentului discriminatoriu, moștenit și perpetuat prin tradiție este în continuare susținut și de media (spre exemplu, reporterul din emisiunea *D’ale lui Mitică*), *tutuirea* de factură nouă, prezentă în publicitatea de orice fel, este împrumutată din mediul de limbă și cultură engleză (*You, you*, pentru *tu, dumneavoastră, dumneata*). În ambele situații, se poate vorbi de lipsa de *political correctness*, dar și de *distorsiune*, în primul caz prin menținerea de atitudini politic incorecte, în al doilea, prin preluarea unor modalități de adresare nespecifice între persoane necunoscute, chiar presupuse a avea același statut social. Oricum, în spațiul românesc nu se presupune că cineva care vrea să vândă ceva își va tutui potențialul client.

11. Concurența în jurul contactului lingvistic²⁵ (mai vechi sau mai nou)

pui la *rotisor* (fr. *rôtisseur*) – pui *grill* (engl.); *machieaj* (fr. *maquillage*) – *make up* (engl.); *coafură* (fr. *coiffure*) – *hair styling* (engl.); *jachetă* (fr. *jaquet*) – *blezer* (engl. *blazer*); *ieğări* (germ. *Jägerstrümpfe/hose*) – *colanți* (fr. *collants*) – *leggings* (engl.); *antitranspirant dezodorizant cu aerosoli* (1967/70) – *antiperspirant* – *spray deodorant/deo-spray*; *surtuc* (înv. sau peior.; fr. *sur tout*) – *sacou* (germ. *Sakko*; uzual, și pentru *blezer* sau *taior*) – *haină bărbătească* – *veston* (acum doar *haină militară*; în Transilvania, *haină bărbătească*); *deux pièces* (fr.; acum foarte rar) – *taior* (tot mai rar; fr. *tailleur*) – *costumaș*; *trenci* (acum foarte rar; engl. *trechcoat*) – *balonzaid* (acum foarte rar; germ. *Ballonseide*) – *fulgarin* și *făș* (acum foarte rar) – *impermeabil* (foarte frecvent; fr. *imperméable*).

12. Creșterea cantitativă explozivă a acronimelor din inițiale: ABS, IT, SAP, QMS (QS), PC, CV, USB, ATV, ATM, ABS, QS, SRL, SA, CCI, RC, LCD...

²³ TV CINEMAR Baia Mare, *Viața în alb și negru*, 02.02.08, 19:00.

²⁴ Spre exemplu: Doamna A., 60 de ani, în conversație cu reporterul (Glasul Maramureșului, AXA TV, 12.06.07, 18:00), nu înțelege cuvintele *final*, *separare*, *caracteristic*, *concurență*, *produse de pe piață*, cunoaște doar modalități de exprimare în varietatea locală: *sfârșit*, *despărțire*, *a vinde ceva mai bun ca altul*, *cum este ceva* (pentru *caracteristic*). Intervievata înțelege cuvântul *pieță* și răspunde: „da puteți merge la piață cu el” (săpun de casă). Lipsa de cultură și informație, toleranță, abilitate și adaptare comunicativă a reporterului, dar și a celui ce a decis privitor la misiunea acestuia ar fi dus la eșecul comunicării, dacă nu ar fi existat bunăvoință și efort comunicativ din partea intervievatei.

²⁵ Tot în domeniul concurenței intralinguale, la generația de 14–15 ani, se manifestă distorsiunea de sens: sintagma *om de la țară*, chiar *fermier*, este utilizată în loc de *țaran*, asociat mai nou și mai degrabă cu *necioplit*, *bădăran* (ca în „bă țărane!”), „nu fi țaran!”), decât cu o categorie socioprofesională. Sensul cuvântului *drogherie* este asociat exclusiv cu *droguri* și nicidecum cu tradiționalul comerț cu produse pentru igiena corpului și a mediului.

13. Creșterea numărului de cuvinte compuse: *superviteză, extraporție, extraopțiune, alintaroma, euroscepticism, supermame, supernanny, telemuncă, electrovechituri, căpșulapte, vanilapte, ciocolapte, flexicredit, megacontul...*

14. Creșterea explozivă a numărului de cuvinte artificiale sau cu grafie modificată²⁶: *Bonux, nutri day, multiquick, Artima, Rotranscor, Rodipet, Drusal, Vital, Romgaz, Yop, Tnuva, Millimia, Armany, Ambassador...*

15. Colocații inedite, terminologizate: *minute naționale/incluse/gratuite/în rețea/nelimitate, pachet digital...*

16. Invazia de logo-uri, mai mult sau mai puțin reușite sau corecte²⁷. Distorsiune: la nivelul emițătorului (intenția de manipulare a receptorului, uneori cod cultural diferit, prin globalizarea limbajului de advertising sau în logo la produs românesc, lipsa culturii lingvistice), la nivelul codului (manipularea limbii), la nivelul receptorului (distorsiuni de sens)...

Al meu Quelle; Alege să fii sănătos; La fel de natural ca și grija; Ave puiul tău în fiecare zi.

17. Românilizarea/integrarea temporară, ocazională etc., prin traducere (pseudo-traducere) sau pe fond de lacune lexicale. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar

risturnul (reducere de preț); *bruschete* (feliu de pâine prăjită; it. *bruschetti*).

18. Instabilitatea formei (inclusiv ortografică) a unor termeni mai vechi sau de curând transferați sau formați după model și asimilați integral

consumism vs consumerism; asomare vs asomatare; oleaduct (National TV, Știri, 16.08.08,19:00) vs *oleoduc* (DEX online), *pre-închiriere vs preînchiriere* (The Money Channel, 22.04.08, 17:10).

19. Utilizarea unor termeni arhaici specifici limbajului profesional religios. Cauze ale distorsiunii: la emițător și receptor; tipul: lipsa de concordanță a repertoriului; motivul: utilizarea de către emițător a unui limbaj special arhaic

Întâistăător al Bisericii Ortodoxe Române; preafericitul Daniel, *întronizat...* (Antena 2, *Țara pe care o merităm*); aici *nevoiau* peste 300 de călugări în locaș ridicat prin *râvna*

²⁶ Produse în limba română sau preluate pe diferite căi de comunicare, pe bază de etimon latin, grec, englez, prin anagramare ori alte metode, sau aleatoriu, pentru denumiri de societăți comerciale, serii de produse, manifestări și evenimente, rețele de telefonie mobilă, *cuvintele artificiale* servesc la identificarea organizațiilor (de producție, retail, servicii, nonprofit etc.), a produselor și mărcilor/brandurilor. Deoarece și în economie un fonem/grafem diferențiază cotații, valori, prețuri, asemănarea dintre numele unui *brand* și numele unei mărci oarecare este în avantajul acesteia din urmă și nu de puține ori, litigiile iscate se soluționează de către instanța de judecată (spre exemplu litigiul *Santal vs Santé*).

²⁷ *Meine Quelle* este în limba germană și pentru germani un concept și un referent: o firma de tradiție; lingvistic, există congruență între atribut și substantiv; *Al meu Quelle* nu înseamnă nimic, pentru majoritatea consumatorilor români, iar acordul între *meu* și un substantiv care termină în vocală nu este specific limbii române; în cazul logo-ului *Alege să fii sănătos*, ar fi fost mai firesc *Alege sănătatea* sau *Optează pentru sănătate*, deoarece am auzit *Alege și fii sănătos*, cu scopul generării comicului de limbaj. Pentru vorbitorul român, *natural și grija* nu fac parte din același câmp semantic asociativ, deoarece colocația frecventă este *grija firească*. Cinismul logo-ului firmei *Ave* este impardonabil²⁷. Între distribuția lui *chicken* (Webster's: 1994) în limba engleză (*the flesh of the chicken, fried chicken* etc.), iar pentru sensuri figurate, *chicken* 'a young or inexperienced person' sau 'gagică', 'tipă', 'puicuță' și *chicken aut, chickenhearted* pentru 'laș', 'timid', ori alte sensuri peiorative) și *Puiu* sau colocația *puiul mamei* în limba română (antropomim/apelativ/expresii de alint) este o distanță foarte mare.

celor ce duceau *viață de obște* (B1 TV, Urania, 03.01.08, 15:30).

20. Umor de limbaj (distorsiunea ca bază a creativității)

întronizarea noului decan; e *configurabilă* iubita lui Miron Cozma, dacă s-a dus la Timișoara să-și pună *silicoane*; ca mașina pe care o cumperi *cheală/coajă* (Miu/Anghel, Europa FM, 03.06.08); am ajuns de la *limba de lemn* la *lingura/sapa de lemn* (Axa TV local, Vaida, 2008); ce faci *de summit?* (Radio și TV în luna mai/aprilie 2008); *Micing* de 1 Mai (titlu de rubrică/actualități TV; *meeting + mici*); Parlamentul e un *sit-com* (engl. *sitting comedy*: „comedie șezând”) etc.

După 1989, utilizarea unor termeni arhaici, specifici limbajului religiei, în știri, reportaje, documentare pe teme specifice, terminologia politică, informatică ori din chirurgia estetică, oferă vorbitorului material lingvistic, pentru a crea umor de limbaj, prin interferarea stilurilor funcționale²⁸.

20. Aspecte inexplicabile și impardonabile. Cauze ale distorsiunii (inclusiv decizia de difuzare): la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lipsa culturii lingvistice, nivel cultural-educational deficitar, incapacitatea de a prevedea efecte pe termen lung

...*portocaleu* (pentru a rima cu *leu*; reclamă *Dero*, aug./sept. 2008); *mai m-am gândit la ceva* (urmată de „vezi c-așa se spune”; reclamă cu văcuța *Fulga*, aug./sept. 2008); [pe copil] *l-am adus că va fi viitorul naționalist al României* (membru PRM/ședință; *Știri: Tribuna se întoarce*, 05.09.08, 18:30); **alte:** *Vestem vs Veștem, Șomcuța Mare vs Șomcuta Mare* ș.a.: toponime fără diacritice; *Scafandrierii* (TVR Cultural 08.08.08, 19:46) vs *scafandri*.

6. Câteva concluzii

6.1. Din perspectiva *comunicării lingvistice și culturale*, vocația europeană a societății, culturii și civilizației românești din toate timpurile se susține și prin experiența de comunicare multilingvă, multi- și interculturală, prin receptivitatea alternativă, specifică și tradițională determinată de epoci, sfere de influență și interese, dar edificată pe dănuirea istorică de enclavă romanică în spațiul european.

6.2. Printre cauzele lingvistice și extralingvistice ale receptivității vorbitorului/comunității de vorbitori români contemporani față de pătrunderea *elementelor de limbă engleză* s-ar putea menționa:

a. constituirea istorică a permisivității limbii române în contextul sociopolitic, istoric-geografic al formării și evoluției acesteia și receptivitatea vorbitorului/ comunității de vorbitori la elementele de contact;

b. lenea/comoditatea vorbitorului;

c. limbaje profesionale internaționale: opțiunea pentru termeni (monosemantism);

d. bilingvismul unor generații (noi); bilingvismul unor categorii profesionale;

e. posibilitatea opțiunii pentru învățarea limbii engleze pe cale instituțională;

f. limba engleză ca limbă a unei economii de succes/cuceritoare/învingătoare;

²⁸ Numeroase creații lingvistice sau refuncionalizări ale unor cuvinte în scopul creării comicului de limbaj au existat și înainte de 1989: *Pentru munca pe tractor/Folosii Cristian Dhor* (în film, 1981); *adidași de porc* (picioare de porc); *takimuri* („japonizare” a termenului de specialitate *tacâm de pui*; *lambade* (*pastramă de pui*: picioarele și partea inferioară a coloanei vertebrale; *lambada*, dans din Caraibe, la modă în 1989); *decreșel*, *decreșei* (copil/generație de copii născuți/-ți după interzicerea prin *decret* a întreruperii de sarcină); *nechezol* (surogat/erzaț de cafea, năut, sau cafea cu năut).

g. limba engleză – condiție și premisă ca individul/organizația să devină <i>global player</i> , accesul la resurse, garanția ascensiunii profesionale;
h. contactul cu limba engleză pe canalele globalizării economiei, culturii, mediilor de informare, domeniilor vieții sociale manifest cu preponderență în discursul specific domeniilor: informatică, advertising, telefonie, financiar-bancar, bursier, asigurări, tehnologii de vârf/producție materială, retail, show-biz, modă, muzică, cultura de întreprindere, design, cosmetică, turism, sport, timp liber/spa/ wellness;
i. lipsa diacriticelor în limba engleză.

6.3. În domeniile menționate la punctul h, discursul lingvistic, limba, cuvântul sunt cele ce „vând” produsul. Preocuparea pentru înțelegerea și utilizarea limbajelor acestor domenii depinde și de puterea economică a individului, de accesul/lipsa de acces la acestea, cu toate că produsele specifice sunt destinate consumului de masă. Astfel, în România contemporană, domeniile enumerate sunt de interes, mai cu seamă, pentru nucleul dinamic al societății care este și cel mai receptiv, adică populația activă, tineri, copii și adolescenți, mai ales din mediul urban, deoarece circumscriu interesele majore ale acestora: *banii, cariera, divertismentul, imaginea*.

6.4. Din perspectiva *limbii*, cuvintele sunt libere să se nască „acasă” sau să vină de undeva, să fie asimilate sau să și moară, în sistemul deschis al vocabularului unei limbi oarecare, în baza capacității sale de asimilare și autoreglare. Elementele de transfer vor fi percepute inițial ca distorsiune, dar acceptanța, validarea și legitimarea lor de către comunitatea de vorbitori, aprecierea valorii lor duce la integrare. Din perspectiva distorsiunii, *transferul dintr-o limbă în alta și eroarea repetată* (de structură, nu de lectură), într-o limbă oarecare, parcurg același drum:

Contact (între limbi) → <i>transfer</i> (distorsiune) → <i>cuvânt străin</i> (acceptanță/legitimare/validare/valoare comunicativă/economică) → <i>împrumut</i> (integrare).

Într-o limbă oarecare, <i>eroarea</i> (cognitivă, de codare etc.) → <i>distorsiune</i> , transmisibilă prin practica vorbitorilor și sancționată de media → acceptanță, legitimare, validare („se poate și așa”) → <i>normă</i> („așa e corect”, integrare).
--

6.5. Fenomenele și tendințele de la punctele 6.4, 6.5, 6.6, 6.7 și alte câteva au loc simultan cu elaborarea de produse lingvistice în contextul urgenței armonizării legislative și reglementărilor în toate domeniile de interes al UE după 2007 sau au avut loc înainte de aderarea României la aceasta, drept consecințe ale procesului de:

a. armonizare cu limbajul ce reflectă realitățile UE;
b. armonizare cu limbajul globalist și în scopul: ba. reflectării realităților generate de globalizare; bb. concurență în utilizarea unor termeni motivată de: bba. economia limbajului în legătură cu marcarea unor trăsături minimal distinctive suplimentare și crearea de termeni (scop: monosemantism); bbb. influența traducerii; bbc. influența culturii organizaționale (<i>a global players</i>);
c. alte temeuri (intenția vorbitorului: prestigiu, incluziune în grup, cerința angajatorului; mobilitate, mișcări de populație ș.a.);
d. cerințele în privința limbajului unor documente (<i>traducerea în limbaj european</i> ca politică lingvistică, aplicată prin instruirii, workshop-uri, seminarii, training-uri în cadrul organizațiilor etc.).

6.6. Modul de utilizare a limbii române sub aspectul competențelor cognitive, lexicosemantice și structurale, corelate cu comportamentul lingvistic comunicativ al vorbitorului în interacțiunea socială, atitudinea sa față de interlocutor/limbă/temă generează distorsiuni în comunicarea lingvistică. Din perspectiva *utilizării limbii*, încălcarea regulilor specifice sistemului, difuzarea/diseminarea în masa vorbitorilor a unor forme de combinare, flexiune, congruență eronate, lipsa de cultură lingvistică, de educație a competențelor comunicativ-funcționale, pentru o comunicare reușită și în pas cu vremea, confuzia dintre democrație și libertatea de a încălca legi și reguli transformă *eroarea* în stângăcie și nesiguranță comunicativă, legitimează și integrează distorsionarea, diluează fermitatea sistemului ceea ce atrage, printre altele, și proasta gestionare a elementelor lexicale preluate din limbi donatoare. Tot această libertate confuz gestionată duce la neînțelegeri, interpretări, ofense, distorsionează comportamentul social și generează stări conflictuale

6.7. Distorsionare în comunicarea lingvistică nu este atunci când un vorbitor utilizează varietatea locală, operează intralingual comutări între varietățile *low* și *high* ale limbii materne, ori interlingual, între limba română și o limbă de contact. Distorsionarea nu înseamnă utilizarea limbajelor speciale, profesionale ori marginale. Consider că distorsionarea comunicării lingvistice are drept cauză în primul rând utilizarea limbii cu modificări de structură, rezultate din repetarea de erori punctuale, transmisibile prin multiplicatori și difuzori de mare impact, printre care profesori, preoți, jurnaliști de presă scrisă și audiovizuală, oameni politici și, în al doilea rând, distorsiunea culturală, prin manifestarea lingvistică a unor personaje ce au acces la public prin mijlocirea mediilor audiovizuale.

6.8. Consider că distorsionarea în comunicarea lingvistică în limba română este urmare a predării-învățării limbii române pe cale instituțională, doar ca disciplină școlară în sine și pentru sine, iar în spațiul de comunicare, în practica de utilizare a limbii de către vorbitor/-i, aceasta pare un mijloc artificial și dificil de manevrat, în lipsa deprinderii de aplicare a unor modele funcționale, comunicative și conforme cu structurile care nu se schimbă, ceea ce determină cultivarea libertății, nu sub aspectul creației lingvistice, ci ca încălcare a regulilor de sistem. Astfel,

ceea ce pare a fi distorsiune în limba română (prin *code switching*, *language mixing*, transfer, romgleza) și afacerează (la nivelul unei limbi române *for special purposes*) este de fapt performarea demontării de distorsiuni în transpunerea realității în limbaj, adică apropierea structurii de adâncime de cea de suprafață, având ca rezultat dezambiguizarea limbajului;

distorsiunea reală, aici la nivelul receptorului, duce la elitizarea utilizării limbii (nu toți receptorii pot decoda), iar, pe termen lung, la o limbă română modificată (de către emițător).

în discursul în limba română, fără distorsiuni prin *code switching*, *language mixing*, transfer, romgleza, sau la nivelul unei limbi române *for special purposes* (afacereza), în practica de comunicare a vorbitorului de nivel *mediu spre înalt*, de profesie multiplicator de limbă, distorsiunea apare din cauze cognitive, de competență lingvistică și culturală, la codare;

erorile acumulate și transmisibile, acceptanța față de distorsiunea de sens și structură are ca efect modificarea normei și ambiguizarea discursului, identificarea creativității cu libertatea de intervenție în structură, scăderea valorii economice a limbii române și eșecul ca limbă de comunicare, restrângerea circulației în domeniile socioeconomice și la generațiile noi.

6.9. În consens cu Kaplan și Baldauf (1997: 155–156), limba joacă numeroase roluri în dezvoltarea economică și socială națională și internațională, iar valoarea sa este indice al aprecierii de către o comunitate relevantă. Ce se întâmplă însă dacă nu numai pentru o anumită comunitate (de producție și de afaceri), ci și pentru multe altele, o limbă străină trece înaintea limbii materne, paralel cu scăderea nivelului de competență al vorbitorilor în această limbă maternă?

6.10. Tratarea didactică a structurilor corecte și implementarea lucrului cu modele, a unor tehnici de comunicare eficientă, pentru evitarea distorsiunii la codare și decodare, la emițător și receptor, ar duce la creșterea valorii economice a limbii române, în sensul aprecierii sale ca mijloc de comunicare de către toate generațiile și în toate mediile socioprofesionale și economice.

Bibliografie

- Auer 1998: Peter Auer, *Code-switching in Conversation: Language Interaction and Identity*, London, Routledge.
- Bodmer 1955/1997: Frederick Bodmer, *Die Sprachen der Welt*, Parkland Verlag, Köln.
- Bußmann 2002: Hadumod Bußmann, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, 2. Auflage, Stuttgart, Alfred Kröner Verlag.
- Gernalczik 2000: Dr. Nadia Gernalczik, *Vom Relativismus zur Verantwortung: Sprache und Geld als konventionelle Werte* în *Forum Wirtschaftsethik*, 3/2000, Theorie, http://www.akademie-rs.de/wirtschaftsethik/heft3_00/bericht3.htm (07.07.07).
- Glaserfeld 1995: Ernst von Glaserfeld, *Die Wurzeln des „Radikalen“ Konstruktivismus* în *Die Wirklichkeit des Konstruktivismus zur Auseinandersetzung um ein neues Paradigma*. Hans Ruedi Fischer (Hrsg.), Heidelberg, Carl Auer Verlag, p. 35-46.
- Gumperz 1982: John J. Gumperz, *Discourse Strategies*, Cambridge, Cambridge UP.
- Habermas 2000: Jürgen Habermas, *Conștiință morală și acțiune comunicativă*, versiune românească, traducere de Gilbert Lepădatu, București, Editura All Educational.
- Preston, Niedzielski 2000: Dennis R Preston., Nancy A Niedzielski, *Folk Linguistics Trends in Linguistics*, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Kaplan, Baldauf, 1997: Robert B. Kaplan, Richard B. Baldauf jr. *Language Planning: From Practice to Theory*, Clevedon, Multilingual Matters.
- Poplack 1980: Shana Poplack, *Sometimes I'll Start a Sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPANOL. Towards a Typology of Codeswitching*, in „Linguistics”, no. 18 (7/8), p. 561–618.
- Reiter 1995: Robert Reiter, *Die Eurolinguistik und Osteuropa*, in *Institutionen der Osteuropaforschung*, Berliner Osteuropa Info, p. 51–52.
- Krefeld 2004: Thomas Krefeld, *Einführung in die Migrationslinguistik*, Tübingen, Gunter Narr Verlag.
- Nelde 1980: Peter Hans Nelde, *Sprachkontakt und Sprachkonflikt*, în *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*, Beihefte, Heft 32, Wiesbaden, Franz Steiner Verlag.
- Steiger 2006: Kerstin Steiger, *Code-switching*, Mannheim, GAIS-IDS.
- Stureland 2001: Per Ure Stureland, *Eurolinguistik und Europäistik als Fächer an Universitäten*, în „Linguistik online”, no. 8, 1/01, www.linguistik-online.com/1_01/Ureland.html 06.07.2007.
- Țurcanu 2005: Rodica-Cristina Țurcanu, *Sprachkontakterscheinungen: Rumänisch-Deutsch-Ungarisch in Baia Mare und Umgebung*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint.
- Țurcanu 2008: Rodica-Cristina Țurcanu, (coord.) *Transfer de tehnologie – transfer de terminologie, studii asupra comunicării în condițiile fenomenului de contact lingvistic*

- în mediul economic din perspectiva spațiului de comunicare, Baia Mare, Editura Universității de Nord/Cluj-Napoca, Editura Risoprint.
- Țurcanu 2006: Rodica-Cristina Țurcanu, *Rumänisch-Deutsch-Englisch: Sprachkontakt- und konflikt, am Beispiel einer Trainingsveranstaltung*, comunicare la VII. Tagung der Germanisten aus Rumänien, Timișoara, mai 2006.
- Țurcanu 2007a: Rodica-Cristina Țurcanu, *Asupra limbii române ca limbă de încredere*, in *Philologica Jassyensia*, anul III, nr. 2, Asociația Culturală „A. Philippide” (editor), Iași, Editura Alfa, p. 307–325.
- Țurcanu 2007b: Rodica-Cristina Țurcanu, *Zigeuner in Rumänien – Zigeuner in Europa: eine Frage der mehrfachen Identität – eine Frage der mehrfachen Verantwortlichkeit* la Conferința Mondială KCTOS: *Wissen, Kreativität und Transformationen von Gesellschaften*, Sektion: *Minoritäre Sprachen und Kulturen*, Viena, 6–9 dec. 2007, www.inst.at/kctos/index.htm.
- Țurcanu 2007c: Rodica-Cristina Țurcanu, *Experiența de comunicare inter- și intraculturală în România, reflectată în toponime, antroponime, apelative, frazeologisme, proverbe, zicători și vorbe de ocară ce conțin etnonime*, în *Români majoritari/Români minoritari: interferențe și coabitări lingvistice, literare și etnologice*, volum îngrijit de Luminița Botoșineanu, Elena Dănilă, Cecilia Holban, Ofelia Ichim, Iași, Editura Alfa, p. 365–379.
- DEX online (2008).
- Eurobarometer 2006: Eurobarometer, Special Eurobarometer 243/Wave 64.3 – TNS Opinion & Social, European Commission *Europeans and their Languages* Fieldwork: November–December 2005 Publication: February 2006, Summary, p. 1–2 (06.07.2007).
- Eurobarometer survey 2006 (09.07.07).
- EuroLinguistik-suchmappe.de (11.07.07).
- EuroLinguistiX 2007: EuroLinguistiX (EliX), ed. by Joachim Grzga: Varia, <http://www1.ku-eichstaett.de/SLF/EngluVg1SW/EliX/Varia.htm> (06.07.2007).
- Europa-Rapid-Press Releases 2007: *Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Languages Skills in Enterprise* în *Europa-Rapid-Press Releases*, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do...> (01.08.2007).
- http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/eurobarometerreport_de.pdf.
- http://fr.wikipedia.org/wiki/Programmation_neuro-linguistique (05.11.2007).
- <http://www.minderheiten.org/roma/ueberblick/2.2.timeline.htm> (05.11.2007).
- <http://www.PsyVig.com> (08.11.2007).
- <http://www.sensus.bepnl1.html> (05.11.2007).
- Metamodell – NLPedia Metamodell, <http://www.nlpedia.de/wiki/Metamodell> (08.09.2008).
- NLP.at-Das NLP Lexikonm, www.nlp.at/lexikon_neu/show.php?input=161 (08.09.2008).
- Techniques NLP PNL lexique, <http://www.sensus.bepnl1.html> (08.09.2008).
- Verzerrung-NLPedia Verzerrung [Distorsion], <http://www.nlpedia.de/wiki/Verzerrung> (08.09.2008).
- Webster's *Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, Gramercy Books, New York/Avenel, 1994.
- [www2.hu-berlin.de/ni/institut/jahresberichte/jb2006/...](http://www2.hu-berlin.de/ni/institut/jahresberichte/jb2006/) (11.07.07).

**European terminological harmonization and distortions
of the linguistic discourse in the new Romanian:
between the tribute paid to the language of globalization and the
advantages of the terminological monosemantics**

The paper discusses aspects of the communication in Romanian (after 1989 and especially after Romania's adhesion to the EU in 2007), translation problems from/into

Romanian, loan words and meaning changes, the *Romglish* and *Business Romanian*, aspects of the *European language* in the context of the globalization of the English language and the social, economic and cultural realities, based on a data corpus (prelevation sources: media, advertising) and related to structural defaults in the Romanian discourse as well.

Baia Mare, România